

Оксана Біла
(ім. Житомир)

ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ НА СТОРІНКАХ ВОЛИНСЬКОЇ ПРЕСИ XIX - ПОЧ. XX ст.

Періодика Волинської губернії XIX - поч. XX ст. - цінне історичне джерело. Її вивченням займалися науковці: І. Мілясевич [5], М. Бойко [1], Н. Лисовський [4], В. Бондаренко, Н. Сидоренко [1] та інші. Преса виступала для них об'єктом бібліографування та історичного аналізу, але ще безліч проблем потребують подальшого ґрунтовного дослідження.

На території губернії протягом досліджуваного періоду видавалося 7 видань фінансово-економічних та 5 - сільськогосподарських класифікованих за тематичною програмою [1, с 357 - 358; 2; 3]. Але необхідно зазначити, що не менш цікаві та інформаційні матеріали ми знаходимо на шпальтах газет та журналів іншого змістовного спрямування - «Вестник Волыни», «Волынские губернские ведомости», «Волынская земля», «Волынская жизнь», «Волынская почта», «Жизнь Волыни».

їх історіографічний аналіз дав нам можливість виділити наступні групи господарчих історико-краєзнавчих публікацій з аналізу законодавчих документів; роботи діячів економічної галузі; сільського господарства та його напрямків: бджільництва, конярства, садівництва, землеробства; промисловості; торгівлі; економічної освіти. Кожна із груп включала своє коло вивчення спеціалізованих проблем.

Статті зазвичай готувалися редакторською групою видання, часто за участю спеціалістів окремих галузей. На сторінках видань ми знаходимо як ґрунтовні, розгорнуті дослідження так і замітки поверхово інформаційного характеру.

Звернемо увагу на найбільш цікаві матеріали. Серед них замітки, присвячені ярмарковій торгівлі губернії. Всі вони мали схожі заголовки «Ярмарочная торговля на Волыни в 1856 году», «Киевская выставка сельских произведений бывшая в 1857 году», «Что может представить Волынь на Киевской выставке?», «Первая сельскохозяйственная выставка на Волыни». Читач міг дізнатися про місце проходження ярмарок, їх кількість, цінність виготовлених та представлених товарів, грошовий прибуток. Часто замітки містили порівняльні таблиці ярмарок різних років. З даних досліджень також дізнаємося про задіяних представників різних станів, відомих купців та поміщиків краю.

Аналіз досліджень «Фабрики и заводы на Волыни», «Обозрение фабричной и заводской промышленности в Волынской губернии», «Несколько замечаний о промышленности жителей Волынской губернии», «Фарфоровая фабрика в м. Барановке» дає можливість дізнатися та проаналізувати діяльність фабрик і заводів Волинської губернії та напрямків їх спеціалізації. Серед них: цукроварні, чавунні, залізновиробничі, скляні, миловарні, шкіряні, свічні, поташні, фаянсові, фарфорові та інші. Станом на 1856 р. їх нараховувалось 163, а на 1867 р. - 810. Автори наводили розлогі кількісні характеристики промислових центрів Волинської губернії, історію їх створення та функціонування. З цією тематичною групою статей були пов'язані й ті, що стосувалися дослідження природних ресурсів губернії - «Открытие каменного угля на Волыни» та ін.

Зустрічаються і вузькоспеціалізовані статті: «Садоводство Миклера на Волыни», «Нечто о пчеловодстве в южной полосе Новоградволинского уезда». Вони носили рекомендаційний та інформативний характер.

Провідними напрямками сільськогосподарської галузі Волинської губернії були: землеробство, хліборобство, скотарство (південна частина); деревообробка та збут лісових матеріалів і виробів (північна частина). Тому закономірним було висвітлення проблем даної тематики - «К статистике падежей на домашний скот случающихся на

Волыни», «О состоянии коневодства в Волынской губернии», «Материалы для сельского хозяйственной статистики Волыни. Леса Волынской губернии», «По вопросу о полевых рабочих и улучшениях земледельческих орудиях и машинах», «О хлебном урожае».

Окремої уваги заслуговує робота «Атлас поземной ценности Волынской губернии». Керівником цієї розробки був призначений В'ячеслав Ришков - член губернської управи по Сільськогосподарських справах та головні землеміри мирових з'їздів: Черневський, Кириченко, Кадніков, Коновцев. Ця робота є цінним ґрунтовним дослідженням, джерельною базою для якого виступали: «Статистический временник Российской империи. Т. 1. (1866), «Труд редакционной комиссии», уїздні карти, військово-топографічні карти, атлас народонаселення західно-російського краю по віросповіданням (1864 г.). За основу складення карт бралось два критерії - визначити характер і якість ґрунту та наочно представити розподіл і умови землеволодіння. Відповідно робилися помітки за шістьма характеристиками. Такий матеріал був цінний для земельних купців, а для нас є важливим для аналізу земельної справи губернії.

Історіографічний аналіз історико-краєзнавчих публікацій з господарського розвитку волинського регіону на сторінках преси XIX - поч. XX ст. дав можливість визначити коло тематичних проблем, що турбували дослідників того часу та проаналізувати економічний і промисловий потенціал губернії.

Література:

1. Бойко М. Бібліографія періодики Волині / М. Бойко. - Блюментон: Волин. вид. фонд, 1982. - 156 с. ,
2. Бондаренко В. Використання засобів журнальної реклами на прикладі житомирського видання «Голос пчеловода» (1913-1915 рр.) / В. Бондаренко, Н. Сидоренко // Українська періодика: історія та сучасність: Доп. та повідомл. восьмої Всеукр. наук.-теорет. конф. - Львів, 17-18 травня 2002. - С 626 - 634.
3. Вестник Волыни. - 1908; Волынская жизнь. - 1906, 1907; Волынская земля. - 1912; Волынская почта. - 1912, 1914; Волынские губернские ведомости. - 1856, 1858, 1859, 1860, 1861, 1866, 1867, 1868, 1869, 1874, 1875, 1882, 1892; Жизнь Волыни. - 1908, 1909, 1910, 1911.
4. Лисовський Н. М. Русская периодическая печать 1703 - 1894 гг.: библиогр. и граф. таб. [вып. II] / Н. М. Лисовський. - С-Пб., 1901. - 87 с.
5. Мілясевич І. В. Періодичні видання Волинської губернії XIX - поч. XX ст.: іст.-бібліограф. дос. / 1. В. Мілясевич; наук. ред. М. М. Романкж. - Львів, 2004. - 376 с

6. Українська преса в Україні та світі XIX - XX ст.: іст.-бібліогр. дослід.: в 2 т. / НАН України. Львівська наукова бібліотека ім. в. Стефаника. Відділ «Науково-дослідний центр періодики»; [М. в. Галушко, М. М. Романюк, керів. проекту Л. В. Сніцарчук]. - Львів: Оріяна-Нова, 2007.